

بسم الله الرحمن الرحيم

زکات و صدقه و نقش آنها در توسعه جامعه

ستایش مخصوص ذات خدایی که پروردگار جهانیان است، همان ذاتی که در قرآن کریم چنین فرموده: «وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ» «و نماز را بر پا دارید و زکات را بپردازید، و با نماز گزاران نماز بخوانید»، گواهی میدهم که نیست معبود برحق جز الله یکتای بیهمتا، و گواهی میدهم که سردار و پیامبر ما حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بنده و فرستاده او است، درود و سلام و برکات الهی بر او و بر همه آل و اصحاب و پیروان راستین او تا به روز جزا.

اما بعد:

شریعت اسلامی برای مردم یک نظام اجتماعی سالم مبتنی بر شفقت و وابستگی متقابل ایجاد کرده است چنانچه که نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرموده است: مَثَلُ مُؤْمِنَانِ فِي مَحَبَّةٍ وَ رَحْمَتَانِ وَ هُمُودِيَّتَانِ مِثْلُ عَضْوٍ مِنْ جَسَدٍ إِذَا أُصِيبَ مِنْهُ عَضْوٌ مِنْهُ بَدَأَ يُصِيبُ بَقِيَّةَ الْجَسَدِ مَا يَأْتِيهِ مِنَ الْبَأْسِ وَ تَبَّ بِهَذَا الْبَدَنِ الْبَدَنُ. اگر در میان اشاعره زنی در جنگ میشد یا غذای وابستگانشان در شهر کمیاب میشد؛ آنچه داشتند در یک ظرف جمع میکردند، سپس به اندازه در بین خود تقسیم میکردند آنها از من هستند و من از آنها هستم.

از این رو اسلام زکات را تشریح کرد و آن را از ارکان آن قرار داد، انفاق را ترغیب کرد و آن را از بزرگترین درهای خیر قرار داد که در رفع نیازهای نیازمندان و رفع غم و اندوه آنان مؤثر است چنانچه الله تعالی میفرماید: " خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا " از اموال آنها صدقه (و زکات) بگیر، تا بوسیله ی آن آنها را پاک سازی و تزکیه شان کنی" و باز میفرماید: " وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ " و هر چیزی را (در راه خدا) انفاق کنید، پس او عوض آن را می دهد، و او بهترین روزی دهندگان است" و پیامبر گرامی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرموده است: اسلام بر پنج بنای استوار است: گواهِ بر اینکه الله یکی است و شریک ندارد و محمد پیامبر و فرستاده ای او است و اداء نمودن نماز و دادن زکات و حج بیت الله شریف و روزه گرفتن ماه مبارک رمضان.

هر کس در قرآن تدبیر کند درمی یابد که خداوند متعال در بسیاری از جاها زکات را با بزرگترین و بالاترین واجبات که همانا نماز است جفت کرده است و به اداء نمودن آن همیشه تاکید نموده است چنانچه الله سبحانه و تعالی میفرماید: " وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ " و نماز را بر پا دارید و زکات را ادا کنید، و هر کار نیکی را که برای خود از پیش می فرستید، آن را نزد خدا خواهید یافت، یقیناً خدا به آنچه می کنید بینا است." و در آیت دیگری فرموده است: " الَّذِينَ يُقِيمُونَ

الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ" (همان) کسانی که نماز را بر پا می دارند، و زکات را ادا می کنند، و آنان به آخرت یقین دارند."

چنانچه شریعت نیز نسبت به سهل انگاری در پرداخت زکات هشدار داده است چنانچه خداوند جل جلاله میفرماید: "وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ" و کسانی که به آنچه خداوند از فضل خویش به آنان داده، بخل می ورزند، گمان نکنند که آن (بخل) برای آنان خیر است. بلکه برای آنها شر است، به زودی آنچه را که نسبت به آن بخل ورزیدند، روز قیامت طوق گردنشان می شود. و میراث آسمانها و زمین از آن خداست، و خداوند به آنچه می کنید؛ آگاه است." و در جای دیگر میفرماید: "وَالَّذِينَ

يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ * يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ" و کسانی که طلا و نقره را می اندوزند (و گنجینه می کنند) و در راه خدا انفاق نمی کنند، پس آنها را به عذابی درد ناک بشارت ده. * روزی که آن را در آتش جهنم گرم (و تفته اش) کنند، پس با آن پیشانی هایشان و پهلو هایشان، و پشت هایشان را داغ کنند، (وبه آنها گفته شود) این همان چیزی است که برای خود اندوختید، پس بچشید (طعم) آنچه را می اند و ختید. " و همچنان حضرت عبدالله ابن عباس رضی الله عنه میگوید: سه ایت با سه دیگر بسته گی دارند که یکی بدون دیگر آن قابل پذیرش نیست {وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ} کسیکه اطاعت الله تعالی را کند ولی از رسولش پیروی نکند پذیرفته نمیشود و دیگر {وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ} کسیکه نماز را اداء میکند ولی زکات نمیدهد از او این نماز پذیرفته نمیشود {أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ} کسی که شکر الله را بجا آورد ولی از والدینش را نمی آورد از او این پذیریفته نمی شود.

شکی نیست که صدقه نقش زکات را در اجتماع بازی میکند از همین لحاظ شریعت برای ادا نمودن همیشه مردم را تشویق میکند چنانچه پیامبر گرامی ما حضرت محمد صلی الله علیه وسلم میفرماید: در پول هیچ حقی جز زکات نیست و این را ازین قول الله سبحانه و تعالی درمیابیم که میفرماید: "لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ.." " نیکی این نیست که روی خود را به سوی مشرق و مغرب کنید، بلکه نیکی (و نیکوکار) کسی است که به خدا و روز قیامت و فرشتگان و

کتاب (آسمانی) و پیامبران، ایمان آورده باشد، و مال (خود) را با وجود دوست داشتنش به خویشاوندان و یتیمان و مسکینان و واماندگان در راه و گدایان و در (راه آزادی) بردگان بدهد."

ستایش مخصوص ذات خدایی که پروردگار جهانیان است، درود و سلام بر خاتم پیامبران سردار ما حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم و بر همه آل و اصحاب او باد.

زکات و صدقه ثمرات بزرگی دارد از جمله: برکت و ثواب بزرگ است چنانچه خداوند جل جلاله میفرماید: "يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرِي الصَّدَقَاتِ" " خداوند ربا را نابود می کند و صدقات را افزایش (و برکت) می دهد" او در آیت دیگری میفرماید: " إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ " " به راستی کسانی که ایمان آورده اند و اعمال شایسته انجام داده اند، و نماز را بر پا داشته اند و زکات را پرداخته اند؛ پاداش آنان نزد پروردگارشان برای شان (محفوظ) است، و نه ترسی بر آنهاست و نه ای شان اندوهگین می شوند." پی امبر گرامی مان محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم می فرماید: روزی نیست که مردم از خواب بیدار شوند، مگر اینکه دو فرشته نازل شوند یکی می گوید: خدایا به انفاق کننده پس بده و دیگری می گوید: خدایا به دریغ کننده ضرر بده.

از جمله: یکی از عوامل تندرستی است چنانچه حضرت محمد صلی الله علیه وسلم میفرماید: مریض خود را با صدقه معالجه کن و مال خود را با زکات تقویت کن و آمادگی مصیبت را با خواندن نماز بگیر. و باز میفرماید: صدقه خشم پروردگار را خاموش می کند و دفع مصیبت میکند.

زکات نقش عمده ای در ایجاد تعادل اجتماعی و دستیابی به توسعه اجتماعی دارد و موضوع در حوزه صدقه چه صدقه جاریه و چه انفاق عمومی و چه در قالب طرح ها و ابتکارات بسیار گسترش می یابد مانند طرح اوراق قرضه، اوراق قرضه غذا، پروژه های پوشاک، بازسازی خانه ها، یا فراهم کردن فرصت ها کار و سایر تلاش های خیریه که به دستیابی به مراقبت های بشردوستانه برای نیازمندترین خانواده ها کمک می کند.

آنچه ما برای رسیدن به معانی درست پیوند و همبستگی جامعه نیاز داریم تا محبت غالب و برادری حاکم و پیشرفت حاصل شود.

بار خدایا تو از کشورمان مصر و همه کشورها محافظت کن.

